

**ЛЕСКОВАЧКИ ЗБОРНИК
LXIV**

Свеска I

NATIONAL MUSEUM - LESKOVAC

LESKOVAČKI ZBORNİK

(the annual of the National Museum)

LXIV

Book 1

Editor in chief

Prof. dr Dejan D. ANTIĆ

Redaction committee

Prof. dr Mira RADOJEVIĆ, SANU/Filozofski fakultet Univerziteta u Beogradu

Dr Vujadin IVANIŠEVIĆ, SANU/Arheološki institut, Beograd

Prof. dr Bojan DIMITRIJEVIĆ, Institut za savremenu istoriju, Beograd

Prof. dr Momčilo PAVLOVIĆ, Institut za savremenu istoriju, Beograd

Prof. dr Predrag MARKOVIĆ, Institut za savremenu istoriju, Beograd

Prof. dr Slaviša NEDELJKOVIĆ, Filozofski fakultet Univerziteta u Nišu

Dr Dragomir BONDŽIĆ, Institut za savremenu istoriju, Beograd

*Prof. dr Draga MASTILOVIĆ, Filozofski fakultet Univerziteta u Istočnom Sarajevu,
Republika Srpska*

Dr Ivan M. BECIĆ, Institut za srpsku kulturu Priština/Leposavić

Nebojša DIMITRIJEVIĆ, Narodni muzej Leskovac

Veroljub TRAJKOVIĆ, Narodni muzej Leskovac

Dr Nebojša STAMBOLJA, Institut za savremenu istoriju, Beograd

Dr Elena GAVRILOVNA KOSTRIKOVA, Institut ruske istorije RAN, Moskva, Rusija

Dr Pawel WAWRYSZUK, Univerzitet Kazmira velikog, Bidgosc, Poljska

Prof. dr Martin PREVIŠIĆ, Filozofski fakultet u Zagrebu, Hrvatska

Dr Renato PODBERSIĆ, Centar za narodno spravo, Ljubljana, Slovenija

Dr Marijana STAMOVA, Institut za balkanološke studije, Sofija

Prof. dr Catherine Vanderheyde, Université de Strasbourg; Université libre de Bruxelles

*Prof. dr Aleksandar SIMONOVSKI, Institut za nacionalnu istoriju, Skoplje,
Republika Severna Makedonija*

Redaction address: Stojana Ljubića 2, 16000 Leskovac

tel: 016/212-975

Leskovac 2024.

НАРОДНИ МУЗЕЈ - ЛЕСКОВАЦ

ЛЕСКОВАЧКИ ЗБОРНИК

(издање Народног музеја)

LXIV

Свеска 1

Главни и одговорни уредник

Проф. др Дејан Д. АНТИЋ

Редакциони одбор

Проф. др Мира РАДОЈЕВИЋ, САНУ/Филозофски факултет Универзитета у Београду

Др Вујадин ИВАНИШЕВИЋ, САНУ/Археолошки институт, Београд

Проф. др Бојан ДИМИТРИЈЕВИЋ, Институт за савремену историју, Београд

Проф. др Момчило ПАВЛОВИЋ, Институт за савремену историју, Београд

Проф. др Предраг МАРКОВИЋ, Институт за савремену историју, Београд

Проф. др Славиша НЕДЕЉКОВИЋ, Филозофски факултет Универзитета у Нишу

Др Драгомир БОНЦИЋ, Институт за савремену историју, Београд

Проф. др Драга МАСТИЛОВИЋ, Филозофски факултет Универзитета у Источном

Сарајеву, Република Српска

Др Иван М. БЕЦИЋ, Институт за српску културу Приштина/Лепосавић

Небојша ДИМИТРИЈЕВИЋ, Народни музеј Лесковац

Верољуб ТРАЈКОВИЋ, Народни музеј Лесковац

Др Небојша СТАМБОЛИЈА, Институт за савремену историју, Београд

Др Елена ГАВРИЛОВНА КОСТРИКОВА, Институт руске историје РАН, Москва, Русија

Др Павел ВАВРУШУК, Универзитет Казмира Великог, Бидгошч, Пољска

Проф. др Мартин ПРЕВИШИЋ, Филозофски факултет у Загребу, Хрватска

Др Ренато ПОДБЕРСИЧ, Центар за народно право, Љубљана, Словенија

Др Маријана СТАМОВА, Институт за балканолошке студије, Софија

Проф. др Катарина Вандерхејде, универзитет Стразбура; Слободни универзитет Брисела

Проф. др Александар СИМОНОВСКИ, Институт за националну историју, Скопље,

Република Северна Македонија

Адреса редакције: Стојана Љубића 2, 16000 Лесковац

тел: 016/212-975

Лесковац 2024.

У финансирању овог броја учествовали су: *Министарство културе
Републике Србије и Град Лесковац*

САДРЖАЈ

Владимир Стевановић , АНТРОПОМОРФНЕ ФИГУРИНЕ СА ЛОКАЛИТЕТА ЛОКВЕ - СЕЛИШТЕ У СЕЛУ РАЗГОЈНА	7
Александар Милекић , ОДРЕЂИВАЊЕ ФАКТОРА ВЕГЕТАЦИЈЕ И НАЧИНА КОРИШЋЕЊА ЗЕМЉИШТА ПРИ ПРОЦЕНИ ПОТЕНЦИЈАЛНЕ ЕРОЗИЈЕ ПРИМЕНОМ USLE МОДЕЛА – СТУДИЈА СЛУЧАЈА ЛОКАЛИТЕТ ДРЕНОВАЦ, ПАРАЋИН	21
Адриана Петковска , ПРИКАЗ НЕКОЛИКО МИЉОКАЗА ПРОНАЂЕНИХ ДУЖ ПУТА VIA ACHIA У ДОЛИНИ РЕКЕ ВАРДАР И ЊИХОВОГ ЗНАЧАЈА КАО ЕЛЕМЕНАТА АНТИЧКЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ	33
Димитрије Трифковић , АЛЕКСАНДАР ВЕЛИКИ ИЗМЕЂУ ГРЧКОГ ПАНТЕОНА И ИСТОЧЊАЧКИХ КУЛТОВА	43
Радмило Б. Пекић , Марија Н. Митић , НАСЕЉА НАХИЈЕ ДАБАР У XV-XVI ВИЈЕКУ	69
Татјана Катић , ДЕФТЕР ОВЧАРИНЕ И ТОРОВИНЕ КАДИЛУКА МЕДВЕЂА 1597/98. ГОДИНЕ	91
Нада Трифковић , ДОКУМЕНТИ О ОСМАНСКОМ ОСВАЈАЊУ НИША 1690. ГОДИНЕ	107
Алекса Поповић , ПОМЕН „МАЦАРА“ У ЈЕДНОМ НАТПИСУ ТЕМСКОГ МАНАСТИРА ИЗ 1692. ГОДИНЕ	117
Срђан Цветковић , УСПОН ТОПЛОГ ДОЛА И СТАРЕ ПЛАНИНЕ И ОСЛОБОЂЕЊЕ ОД ТУРАКА 1878. ГОДИНЕ ПРЕМА ДНЕВНИКУ СВЕШТЕНИКА ЂОРЂА ИГЊАТОВИЋА	129
Мирослав Пешић , Бојан Панић , ВАРОШИЦА ТРСТЕНИК ПРЕМА ПОПИСУ ИЗ 1884. ГОДИНЕ	147
Зоран Аврамовић , ИСТОРИЈОМ ОБЛИКОВАНИ ИДЕНТИТЕТ КОСОВСКОМЕТОХИЈСКИХ СРБА	157
Вања Глишин , Љубиша Деспотовић , СРПСКО-БУГАРСКИ ОДНОСИ С КРАЈА 19. И ПОЧЕТКА 20. ВЕКА КРОЗ ПРИЗМУ ИСТОРИЈСКЕ ГЕОПОЛИТИКЕ	169

Саша Станојевић , ИЗВЕШТАЈ ПРОТОЈЕРЕЈА МИХАИЛА ПОПОВИЋА О РЕСТИТУЦИЈИ ЦРКВЕНЕ ИМОВИНЕ ОТУЂЕНЕ ПОД БУГАРСКОМ ОКУПАЦИЈОМ У ПРВОМ СВЕТСКОМ РАТУ	183
Василије Драгосављевић , СРПСКА СТРАНКА (1920-1926): ИДЕОЛОГИЈА – ПРАКСА – ИСХОД	199
Јован Алексић , ПОДСЕЋАЊЕ НА ИЗГРАДЊУ И ЦЕРЕМОНИЈАЛНО ОТКРИВАЊЕ СПОМЕНИКА „РАТНИЦИМА ЗА ОСЛОБОЂЕЊЕ И УЈЕДИЊЕЊЕ“ У ЦРНОЈ ТРАВИ ЈУЛА 1927. ГОДИНЕ	219
Никола Конески , И ТРАНСВЕРЗАЛНИ И ВЕРТИКАЛНИ ПУТЕВИ? САОБРАЋАЛНЕ ВЕЗЕ КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ И КРАЉЕВИНЕ АЛБАНИЈЕ 1929–1935	235
Божича Славковић Мирић , ПРИШТИНА: ОД ВАРОШИЦЕ ДО ГРАДА (1929-1941)	253
Иван Бецић , ПРОКУПАЧКА БАНКА	277
Јелена Д. Гачић Иванов , АРХИТЕКТУРА ПАЛАТЕ ПОПОВИЋ ТОНКИЋ У ЛЕСКОВЦУ	293

Лесковачки зборник
књ. LXIV
свеска 1

Издаје
Народни музеј Лесковац

За издавача
Небојша Димитријевић

Главни и одговорни уредник
Проф. др Дејан Антић

Дизајн корица
мр Никола Марковић

Лектор
Милица Стојановић

Прелом
Владимир Тасић

Штампа

Тираж: 250 примерака

УДК 336.71 (497.1 Прокупље)

doi 10.46793/LZ-LIV1.277B

ОРИГИНАЛАН НАУЧНИ РАД

Примљен: 15. 07. 2024.

Прихваћен: 12. 08. 2024.

Др Иван М. Бецић*

виши научни сарадник

Институт за српску културу

Приштина/Лепосавић

ПРОКУПАЧКА БАНКА¹

Апстракт: Током периода Царинског рата Србија је направила заокрет у својој спољној трговинској политици и то у правцу јаче протекционистичке политике, како би била у могућности да надомести недостатак увоза. Будући да је динар задржао једнаку вредност са француским франком, осећала се оскудица новца, чиме су створени повољни услови за оснивање великог броја есконтних банака. Једна од банака насталих у том периоду била је и *Прокупачка банка*, која је са својим пословањем наставила не само током међуратног периода, већ је била и једна од ретких банака на простору Србије које су пословале и за време Другог светског рата. У раду је, првенствено на основу архивске грађе, али и релевантне литературе, приказан историјат пословања ове установе све до момента ликвидације приватних новчаних завода у социјалистичкој Југославији.

Кључне речи: *Прокупачка банка*, дивиденда, есконт меница, економска криза, Други светски рат, ликвидација.

*

Локални новчани заводи на простору Србије појавили су се на самом почетку седамдесетих година XIX века са циљем да створе услове за повољно кредитирање превасходно сопствених акционара, а потом и других заинтересованих привредника и грађана. Почетак рада *Привилеговане народне банке Краљевине Србије* 2. јула 1884. године било је од изузетног значаја за даљи развој банкарства у Србији.² Оснивање централне и емисионе установе значило је за новчане заводе могућност добијања кредита под повољним условима, односно повећање капитала који је могао бити стављен на располагање клијентима.³

* becic89@gmail.com.

¹ Рад је настао у оквиру научноистраживачког рада НИО по Уговору склопљеним са Министарством просвете, науке, технолошког развоја и иновација РС број: 451-03-66/2024-03 од 26. јануара 2024. године.

² *Народна банка 1884–1934*, Београд 1934, 7.

³ Србија је свој емисиони завод основала пре Италије (1893) и Швајцарске (1907). (Nil Ferguson, *Uspon novca – finansijska istorija sveta*, Београд 2010, 61).

Повољни услови за развој банкарства утицали су на то да је до 1895. године пословало њих 63, од којих је на југу Краљевине Србије у Нишу било пет, у Врањском округу 3, у Питорском округу два и у Топличком округу један.⁴ Нова етапа у убрзаном оснивању новчаних завода везана је за избијање Царинског рата са Аустро-Угарском (1906–1911). Ембарго на српски извоз у Подунавску монархију, али и могућност увоза, изазвао је код српске владе одустајање од традиционалне слободне трговине и агитацију за стварање услова за изградњу јаче протекционистичке спољне трговине, како би се могао надоместити недостатак увоза. Ефекти ембарга посебно су се осетили током Анексоне кризе (1908–1909), будући да је динар задржао једнаку вредност са француским франком, осећала оскудица новца, што је, са друге стране, створило повољне услове за оснивање великог броја есконтних банака.⁵

Последица тога била је да је број новчаних завода до краја 1911. године драстично порастао, а једна од новооснованих банака у том периоду била је и *Прокупачка банка*, чије је оснивање одобрио министар народне привреде 4. јула 1907. године, а која је протоколисала своју радњу код прокупачког Првостепеног суда 21. јула 1907. године.⁶ На југу Краљевине Србије ове године основан је још један новчани завод, *Окружна банка* у Нишу, чија су правила одобрена 30. јуна 1907. године, док је банка отпочела са радом 6. новембра.⁷

Традиција банкарског пословања у Прокупљу већ је постојала јер је крајем 1898. године основана *Прокупачка задруга за међусобно помагање и штедњу*.⁸ Прокупље је имало традицију и у погледу трговине. Још у XVII веку, поред Новог Пазара, било је најзначајнији центар Дубровчана у јужној Србији. Највише се трговало стоком и сточарским производима са Јастрепца, из нишког Поморавља, Добрич поља, лесковачког краја и Топлице. Дубровчани су бивоље и говеђе коже, вуну и восак извозили у Италију, а између 1630. и 1640. године чак су у Прокупљу и околини куповали и обрађивали винограде. У поседу Дубровчана била је тридесет једна кућа, а у вароши је боравило између 150 и 200 Дубровчана.⁹

⁴ Никола Вучо, *Привредна историја Србије до Првог светског рата*, Београд 1955, 243.

⁵ *Краљевина Срба, Хрвата и Словенаца, Алманах 1921–1922*, I, Загреб 1922, 125.

⁶ Архив Југославије (АЈ), фонд Министарства трговине и индустрије (65), ф. 1384, а. ј. 2368, (у даљем тексту: АЈ, 65–1384–2368), Препис Огласа Прокупачке банке од 21. јула 1907; Пријава за рад Прокупачке банке од 30. маја 1932.

⁷ Иван М. Бецић, „Окружна банка Ниш 1907–1947“, *Баштина*, 57, Лепосавић 2022, 316.

⁸ *Правила Прокупачке задруге за међусобно помагање и штедњу*, Ниш 1899, 3.

⁹ Станоје Станојевић, *Народна енциклопедија српско-хрватско-словеначка*, III, Загреб 1928, 587; *Enciklopedija Jugoslavije*, 6, Zagreb 1965, 625; И. М. Бецић, „Топличка привредна банка – Прокупље“, *Лесковачки зборник*, LXIII, Лесковац 2023, 207–208.

У години у којој је основана *Прокупачка банка* била је већа потражња за обртним средствима него у претходној. Извозној трговини требало је више обртних средстава због високих цена које су имали махом сви производи. Живљи покрет око подизања домаће индустрије изискивао је већа улагања, као што су и домаћа предузећа за грађење нових железничких пруга и других јавних грађевина апеловала на кредите код *Народне банке*. Ову тражњу повећала је и оскудица у новцу, која се осећала на светском тржишту, тако да се до кредита у иностранству теже долазило него обично. Каматна стопа на међународном тржишту достигла је необичну висину, која је изазвана високом тражњом злата од стране САД ради финансијске кризе која је тамо наступила.¹⁰

Као свој циљ оснивачи *Прокупачке банке* навели су жељу да се прикупљеним и умноженим капиталом олакша промет у новцу, а кредитом (давањем зајма) ради на ојачању трговине, индустрије и помогне развитаку производње, заната, радиности и уопштено привредног кредита и извоза. Предвиђено је да Банка врши следеће послове:

а) прима новац на штедњу и плаћа камату на исти по споразуму, а исто тако и на текуће рачуне;

б) есконтује и реесконтује менице и друге тражбине;

в) даје зајмове на чекове, разне купоне, бонове и државне рачуне, хипотеке, обвезнице и полисе осигурања под условима које је прописало Управни одбор;

г) даје зајмове на залог:

1) на домаће хартије од вредности;

2) на све пољопривредне производе и робу, било да се она налазила у банчиним или приватним магацинима;

д) да врши куповину и продају робе за свој и туђ рачун, врши експедицију царинења, обезбеђења робе која се налазила у њеним просторијама и комисиону;

ђ) даје зајмове на текуће рачуне на подлози портфељских меница са гаранцијом подносиоца, на подлози папира од вредности и других реалних подлога које је Управни одбор прихватио;

е) врши наплате и исплате за туђ рачун са провизијом, као и послове осигуравајућих друштава;

ж) посредује и ступа у везу са осталим новчаним заводима и учествује у закључивању зајмова за рачун државе, општина, срезова и области;

з) узима под закуп и експлоатацију државна, приватна и друга добра;

и) врши банкарске и мењачке послове;

ј) врши набавке за рачун државе и приватних лица и

к) врши грађевинске, предузимачке и индустријске послове.

¹⁰ *Народна банка 1907*, Београд 1908, XI–XII.

Правилнике је прописивао Управни одбор и вршио је предвиђене послове било сам, било преко овлашћених лица.¹¹

Основни капитал предвиђен је на 250.000 динара и био је подељен на 5.000 акција од по 50 динара.¹² Планирано је да се капитал уплаћује по колима од по 50.000 динара, што је било уобичајено за банкарство у Краљевини Србији. Уплате су биле недељне, а када би се коло уплатило, приступало се упису новог кола. Ограничена финансијска моћ акционара често је доводила до обуставе уплата наредног кола, па се уплаћена вредност претварала у акције које су носиле вредност од 50 или од 100 динара.¹³ Управо такав сценарио био је и у погледу *Прокупачке банке*. Прва два кола од по 50.000 динара уплаћена су у потпуности, док су акције трећег кола уплаћене у износу од 34.730,05 динара, тако да је до избијања Првог светског рата и престанка свих активности уплаћени капитал био у вредности од 134.730,05 динара.¹⁴

Управни одбор састојао се од девет чланова, а Надзорни одбор од пет. Подела добити предвиђена је на следећи начин: 10% одвајало се у резервни фонд до момента када би он износио четвртину банчине главнице; 5% издвајано је за образовање фонда за привредне циљеве и школовање сиромашних, а одличних ученика из Округа топличког, у стручним, практичним, ратарским и занатско-индустријским знањима. Преостали део стављан је деоничарима на располагање. Индикативно је да нису биле предвиђене тантијеме за чланове банчине управе и да су они као награду добијали само дневнице за време док су радили у Банци.

Оснивачи *Прокупачке банке* били су: Ђорђе Брзаковић, апотекар; Никола Д. Јовановић, трговац; Зарија Х. Арсић, срески начелник у пензији; Ђорђе П. Панајотовић, трговац; Јован М. Ђокић, извозник; Милан М. Милошевић, председник Општине прокупачке; Благоје М. Крстић, члан општинског суда и извозник; Миливоје Миленковић, трговац; Илија Р. Михајловић, прота; Стојан Р. Јовановић, спекулант; Јанаћко С. Дикић, трговац; Коста Михајловић, хотелијер; Милан Ђ. Јанковић, сапунџија; Богољуб Марковић, општински рачуновођа; Прока С. Стојановић, општински деловодник; Александар С. Алексић, трговац; Војислав П. Васић, трговац; Риста Панајотовић, механџија и Тодор Арсић, механџија.¹⁵

Председник Управног одбора био је Ђорђе Брзаковић, а чланови: Зарија Х. Арсић, Благоје М. Крстић, Ђорђе П. Панајотовић, Милан Милошевић,

¹¹ *Правила Прокупачке банке*, Ниш 1923, 1–6.

¹² АЈ, 65–1384–2368, Препис Огласа Прокупачке банке од 21. јула 1907.

¹³ И. М. Бецић, *Министарство финансија Краљевине Југославије 1918–1941*, Београд 2012, 454.

¹⁴ АЈ, 65–1384–2368, Записник са ванредне седнице скупштине акционара Прокупачке банке одржане 27. септембра 1920.

¹⁵ *Правила Прокупачке банке*, 10–35.

Миливоје Милошевић, трговац, Обрен Јовановић, трговац; Михајло Јовановић, трговац и Стојан Миловановић, пекар.¹⁶

Већину оснивача *Прокупачке банке* чинили су трговци, што је био случај код највећег броја новчаних завода у Србији. Трговци су били заинтересовани за учествовање у акционарским друштвима преваходно да би имали приступ повољним кредитима, а са друге стране, трговина је била преовладавајућа неаграрна привредна грана у Србији, тако да је одређени број трговаца имао довољно финансијских средстава да уложи у нарастајућу привредну грану у Србији. Осим трговаца, приметно је и присуство представника власги и државних чиновника, што је такође било уобичајена појава у Србији. Осим финансијског, банке у Србији носиле су и политички печат јер су служиле за кредитирање изборних кампања и прибављање гласача.

Мада је архива *Прокупачке банке* уништена током окупације у Првом светском рату, она се од самог настанка водила доминантним видом банкарског пословања у Србији, односно давањем краткорочних зајмова по меницама.¹⁷ Овај вид пословања диктирао је и банчин невелики капитал, али је она ипак успела да се активира у послове са откупом жита и закупа за откуп дувана за Управу монопола. Банка је пословала успешно током Балканских ратова и исплаћивала дивиденду својим акционарима и у 1912. и у 1913. години. Финансијска средства за шире пословање *Прокупачка банка* обезбеђивала је сарадњом са *Француско-српском банком*, *Прашким кредитном банком*, *Врачарском задругом* и *Београдском задругом*.¹⁸

Услед ратних дејстава *Прокупачка банка* није радила од 1914. године јер су од почетка рата у њему учествовали како акционари тако и чланови Банчине управе. Од јесени 1915. године Прокупље је окупирано, а током окупације доста је пострадало и опљачкано. Управа Банке борила се и за голи живот и да у највећој мери сачува имовину. У томе се само донекле

¹⁶ АЈ, 65–1384–2368, Препис Огласа Прокупачке банке од 21. јула 1907.

¹⁷ Да је *Прокупачка банка* одмах по оснивању почела са есконтним пословима види се по њеном обраћању Првостепеном суду у Прокупљу 4. септембра 1907. године ради изгубљене менице. Из овог обраћања видљив је и образац менице ове банке: „У Прокупљу 3. августа 1907. год. од динара 500 у сребру за три месеца од данас, платите за ову прву меницу по наредби Милана Петковића адв. суму од динара пет стотина у сребру. Вредност примљена у готову, и ставите исту у рачун без извештаја г. Ђорђу Лазаревићу свештенику из Претрешње“. Плаћање код *Прокупачке банке* извршио је Обрен Јовановић, примио Ђорђе Лазаревић, свештеник, са њиховим потписима. На полеђини су меницу потписали: „Милан В. Петковић, адв. Прокупачка банка. Члан Управе Ђорђе Јовановић; Председник: Ђорђе Брзаковић“. На основу закона трговачки суд позивао је налазача да донесе меницу у року од сто једног дана или ће он бити оглашена као неважећа (*Српске новине*, 221, Београд 4. октобар 1907, 8).

¹⁸ АЈ, 65–1384–2368, Рачуни изравнања и губитака и добитака Прокупачке банке за 1919. годину.

успело јер је банчина имовина највећим делом опљачкана, а поједини чланови управе били су убијени. Крајњим напором чланова управе који су се налазили у Прокупљу сачуван је део покретне имовине јер је Стојан Р. Јовановић успео да закопа банчин портфељ пред сам улазак непријатеља у Прокупље.¹⁹ Током окупације убијен је председник Управног одбора Ђорђе Брзаковић,²⁰ што је повећало укупан број убијених чланова управа и службеника банака на југу централне Србије.²¹

Током Првог светског рата рад у банкарству у Србији био је потпуно замрзнут и на разне начине стављен ван промета, тако да су новчани заводи тек током 1919. и 1920. године обнављали свој рад. Међу првим банкама које су могле брзо да отпочну са кредитирањем била је *Прва хрватске штедионица*, која је основала своју филијалу у Београду, *Српско трговачко друштво* из Солуна, *Извозна банка*, *Прометна банка*, *Југословенска банка*, *Београдска задруга*, *Заложна банка*, *Занатрлијска кредитна банка* и *Темнишварска српска штедионица*. Да се каснило у сваком погледу обнове привреде утицало је и дуго одлагање мобилизације, читавих годину дана и више, као и недостатак предратног квалификованог кадра стручњака и радника.²²

Да свој рад обнови у 1920. години покушала је и *Прокупачка банка* позивом на збор акционара који би се одржао 27. септембра.²³ Међутим, од присутних акционара на збору није било заступљено довољно акција за

¹⁹ АЈ, 65–1384–2368, Извештај Управног одбора Прокупачке банке поднесен скупштини акционара 4. октобра 1920; Допис Прокупачке банке министру трговине и индустрије од 27. децембра 1921.

²⁰ АЈ, 65–1384–2368, Записник са ванредне седнице скупштине акционара Прокупачке банке одржане 27. септембра 1920.

²¹ Страдали су: Благоје Илић, председник Управног одбора *Власотиначке задруге*; Сотир Тодоровић, председник Управног одбора *Лесковачке штедионице*; Ђорђе Ц. Антић, један од оснивача *Врањске банке*; Аритон Пантасијевић и Риста Манасијевић, благајници *Врањске банке*; Коста Каџика, председник и управник Нишке акционарске штедионице, као и чланови управе Тодор Митић и Јован Јовановић и чиновници Иван Соколић и Сима Јосифовић; Никола Јовановић, Горча Поповић, Таса Танић, чланови управе *Нишког кредитног завода* и службеници Димитрије Ивковић и Адам Адамовић; Тодор Палигорић, оснивач и директор *Окружне банке*, чланови управе Владимир Николић и Михаило Палигорић и Илија Гирић, председник Управног одбора *Нишке трговачке банке*. (Сретен Динић, *Бугарска зверства у Врањском округу*, II, Београд 1921, 33, 70; Добросав Ж. Туровић, Небојша М. Ивановић, *Лесковац и лесковачки крај 1915–1918*, Лесковац 2006, 138; И. М. Бецић, „Физичко уништавање привредне елите Врањског округа у Првом светском рату“, *Бугарска окупација југа Србије у Првом светском рату*, Лесковац 2016, 73; И. М. Бецић, Дејан Д. Антић, *Нишки новчани заводи и банкарство 1885–1947*, Лесковац 2023, 79)

²² Даница Милић, „Привредни положај Србије по завршетку ратних операција“, *Србија на крају Првог светског рата*, Београд 1990, 61–62.

²³ *Службене новине Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца*, 195, Београд 6. септембар 1920, 7.

његово законито одржавање јер су се многи акционари налазили на војним дужностима, неки су погинули или умрли у рату, тако да је скупштина одложена.²⁴

Скупштина акционара одржана је седам дана касније и на њој је донета одлука да се банчина главница номинално повећа на 500.000 динара, с тим да би појединачне акције износиле по 100 динара. Предвиђено је да се главница уплати у наредних годину дана, а да чланови Управног одбора морају имати по 50 акција, а Надзорног одбора по 25. У први послератни Управни одбор изабрани су: Милан Петковић, Обрен Јовановић, Љубомир Ђокић, Тодор Алексић, Риста Панајотовић, Јанаћко Динић, Таса Здравковић, Милан Страхинић и Јован Бићанин. У Надзорни одбор изабрани су: Светозар Велић, Стојан Р. Јовановић, Бора Стојановић, Прока Миљковић и Јордан Р. Рочкоман.²⁵

Готово сви акционари били су из Прокупља, али их је било и из Прекадина.²⁶ Највише акција заступали су: Риста Панајотовић (150), Милан Петковић (144), Јанаћко Динић (130) и Обрен Јовановић (78).²⁷ Због важећег закона да су три акције доносиле један глас, а да је један акционар могао имати право на највише десет гласова, акције су уписиване на чланове породица, тако да је много важније било колико акција је неки акционар заступао од тога колико их је било уписано на његово име.²⁸

Планиране радње ипак нису спроведене у дело јер *Прокупачка банка* није радила све до половине 1922. године. Њена позиција разумљива је пошто се она нашла у ситуацији у којој се налазио највећи број банака у источном делу државе јер „новчаратво Србије и Црне Горе страдало је за вријеме рата сило, па ни данас нису сви новчани заводи Србије и Црне Горе могли наставити са својим деловањем“.²⁹

Додатан проблем за почетак рада био је тај што је имовина *Прокупачке банке* била стриктно у меничним потраживањима, а рокови враћања кредита су због мораторног стања важили тек од 1922. године. Мораторијум је

²⁴ АЈ, 65–1384–2368, Записник са ванредне седнице скупштине акционара Прокупачке банке одржане 27. септембра 1920.

²⁵ АЈ, 65–1384–2368, Записник са ванредне седнице скупштине акционара Прокупачке банке одржане 4. октобра 1920.

²⁶ Од осамнаест села у Срезу Прокупље, Прекадин је са 1.060 становника било веће село једино од Сварче. То ипак није сметало одређеном броју мештана да буду акционари једне банке. (*Дефинитивни резултати пописа становништва од 31. јануара 1921. год.*, Сарајево, 1932, 76).

²⁷ АЈ, 65–1384–2368, Списак депонованих акција Прокупачке банке за ванредни збор акционара одржаног 4. октобра 1920.

²⁸ *Трговачки законик и стецински поступак Краљевине Србије*, ССXXII.

²⁹ Stanko Deželić, *Banke i bankarstvo, (djelovanje, poslovanje i razvoj banaka)*, Zagreb 1920, 28; И. М. Бецић, Д. Д. Антић, *н. д.*, 96.

онемогућавао банке да прикупе средства од предратних дужника, док су држава и локалне самоуправе установиле читав низ пореза и намета новчаним заводима, тако да су они у послератним годинама били оптерећени са једанаест врста пореза.³⁰

Да не би имали негативан биланс, управа није плаћала ни кирију ни књиговођу, јер су станови и локали после рата доста поскупели.³¹ Позив за прву послератну редовну скупштину акционара упућен је фебруара 1922. године, а предвиђено је да се скупштина одржи 5. марта.³² Попут прве послератне ванредне скупштине и редовна је одложена за седам дана јер није било довољно заступљених акција. Предлог Управног одбора био је да се предвиди повећање главнице на милион динара, што је усвојено. Управа је желела да акције нових кола износе 250 динара, односно да пет старих акција важе као једна нова.³³ Међутим, вероватно због недовољно брзог темпа уплате акција, акције *Прокупачке банке* остале су на вредности од 50 динара.

Свој послератни рад *Прокупачка банка* отпочела је јуна 1922. године, а своје седиште сместила је у локалу Луке Урошевића, трговца из Прокупља.³⁴ Одмах се приступило доплати акција трећег кола што је брзо завршено, тако да је банчин основни капитал 15. јула 1922. године износио 150.000 динара. Потом су пуштене акције четвртог кола и одмах по њиховој уплати приступило упису и уплати акција петог кола. До трећег августа завршена је уплата свих пуштених акција, тако да је Прокупачка банка у том тренутку имала уплаћен основни капитал од 250.000 динара, предвиђен банчиним правилима из 1907. године. Извршена уплата навела је управу да сазове ванредни збор акционара ради промене правила Банке у вези са даљим повећањем капитала. Предвиђено је да се главница повећа на номиналних 500.000 динара, а када се она буде уплатила, капитал би био повећан на милион динара.³⁵

Зато се новембра 1922. године приступило упису акција шестог кола, од којих је до краја година већ било уписано 2.000 комада, са месечном уплатом од 5 динара по комаду. Управа је сматрала да су акционари показали јаку вољу за повећањем капитала, што је било неопходно за даљи рад установе. Банка је већ протоколисала своју фирму за спекулативно-извозничку,

³⁰ *Краљевина Срба, Хрвата и Словенаца, Алманах 1921–1922*, I, 123.

³¹ АЈ, 65–1384–2368, Допис Прокупачке банке министру трговине и индустрије од 27. децембра 1921.

³² *Службене новине*, 28, 8. фебруар 1922, 8.

³³ АЈ, 65–1384–2368, Предлог Управног одбора Прокупачке банке од 15. јула 1922.

³⁴ АЈ, 65–1384–2368, Допис Луке Урошевића Министарству трговине и индустрије од 18. септембра 1926.

³⁵ АЈ, 65–1384–2368, Извештај Управног одбора Прокупачке банке поднесен Х редовној скупштини акционара одржаној 25. фебруара 1923.

колонијалну, даскарску, мануфактурну, гвожђарску и стакларску браншу и отпочела са тим пословима. Иако су почели са радом тек половином године остварили су чисту добит за поделу од 27.000 динара. Управа је сматрала да је добит требало равномерно да се подели по свим акцијама уплаћених пет кола јер су старе акције подједнако учествовале у раду као и нове. Образложење за овакву одлуку управа је нашла у томе што је капитал старих акција био умртвљен мораторијумом, а капитал од нових акција премашивао је капитал старих. С друге стране, због манипулације са будућим пословима требало је спречити губљење времена и компликације у раду. Дивиденда 5,4 динара по акцији.³⁶

Иако је Банка била есконтног типа, послератне потребе за обновом дале су предност трговини, тако да је *Прокупачка банка* трговала у 1922. години робом чија је вредност износила 464.747,55 динара и била далеко већа од послова са есконтом меница (250.080,00). Као у периоду пре рата, Банка се бавила житним пословима и од алата поседовала пресу за сено.³⁷

До 1. јула 1922. године потреживања утврђена су потраживања од *Државне ликвидационе банке* за предате мораторне менице, чија је вредност са каматом износила 132.606,55 динара.³⁸ У наредним годинама *Прокупачкој банци* исплаћивана су финансијска средства од ове установе и већ у 1923. години потраживања су се смањила на 79.277,56 динара. Међутим, у 1924. години дошло је до несугласица са *Ликвидационом банком* у чије разрешење је укључено и Министарство трговине и индустрије.³⁹

Пословање у 1923. години управа Банке окарактерисала је као невероватан успех. Сматрала је да се Банка усталила као стабилна установа у коју је клијентела имала поверења. Током године издати су зајмове за 3.666.594 динара, а највише је рађено са есконтом. Рад управе био је бесплатан, за добробит свих акционара.⁴⁰

³⁶ АЈ, 65–1384–2368, Извештај Управног одбора Прокупачке банке поднесен Х редовној скупштини акционара одржаној 25. фебруара 1923.

³⁷ АЈ, 65–1384–2368, Рачун изравнања Прокупачке банке за 1922.

³⁸ АЈ, 65–1384–2368, Рачун изравнања Прокупачке банке за 1922.

³⁹ *Прокупачка банка* упутила је допис ресорном министарству жалећи се да је још 22. августа 1924. године требало да прими од *Ликвидационе банке* 19.819,13 динара на име четврте рате. Наведено је да се Банка у два наврата обратила *Ликвидационој банци*, али да је добила одговор да ова банка није имала новац за исплату. *Ликвидациона банка* образложила је Министарству трговине и индустрије да је Прокупачка банка примила три рате и да је 42. по реду за примање четврте рате, док је пре ње и 31 новчани завод који је требало да прими трећу рату. Из *Ликвидационе банке* навели су да је све то већ познато управи *Прокупачке банке* која је у два маха о томе била обавештена. (АЈ, 65–1384–2368, Допис Прокупачке банке Министарству трговине и индустрије од 10. децембра 1924; Допис Државне ликвидационе банке Министарству трговине и индустрије од 31. децембра 1924.).

⁴⁰ АЈ, 65–1384–2368, Извештај Управног одбора Прокупачке банке поднесен Х редовној скупштини акционара одржаној 9. марта 1924.

Оцена управе може се сматрати тачном јер су постигнути резултати били у години „новчане кризе“. У жељи да се сузбије галопирајућа инфлација, нови министар финансија Милан Стојадиновић и *Народна банка* одлучили су да се део новчаног оптицаја повуче са тржишта и да се суспендује давање кредита по есконту од стране *Народне банке*, а да се већ одобрени кредити смање за 10%.⁴¹ Овакав поступак *Народне банке* изазвао је велики потрес на новчаном тржишту, тако да су се многе банке нашле на несигурним ногама и морале су да обуставе своје пословање. Последица повлачења новца и осетно умањена доступност кредитирања оправдавали су констатацију да је „новчана криза одиста велика и озбиљна; нема нигде динара, који сви траже“.⁴²

Иако се новчана криза осећала готово током целе 1924. године, пословање *Прокупачке банке* било је стабилно. Њој нису недостајала финансијска средства за кредитирање и била је у могућности да изађе у сусрет свима који су тражили зајмове, што је указивало и на чињеницу да су клијенти одговарали својим обавезама на време. Есконтована је 1.431 меница, а у добити су учествовале акције пет кола, са дивидендом од осам динара по акцији и шестог кола са четири динара по акцији јер је учествовало у раду само у другој половини 1924. године. Управа је рачунала на то да ће у првој половини 1925. године бити уплаћена главница од свих предвиђених милион динара, што се и остварило.⁴³

Иако је милион динара основног капитала била невелика сума за већа пословања, *Прокупачка банка* нашла се у најбројнијој скупини новчаних завода у Краљевини СХС у којој су биле банке са основним капиталом од милион до пет милиона динара. Број новчаних завода ове групе у 1926. години износио је 312, а у 1927. години 327. Друга скупина по бројности били су новчани заводи до милион динара основног капитала и њихов број износио је 295, односно 247.⁴⁴ Јасно је да је југословенско банкарство карактерисао велики број новчаних завода са невеликим оснивачким капиталом.

Позив на редовни збор акционара за 1927. годину упућен је 3. фебруара.⁴⁵ На овом збору одобрен је предлог управе да се главница повећа у одређеном

⁴¹ *Народна банка 1884–1934*, 152; И. М. Бецић, Д. Д. Антић, *Врањске банке у Краљевини Југославији 1918–1941*, Врање 2021, 94.

⁴² *Политика*, бр. 5317, Београд 11. фебруар 1923, 8.

⁴³ АЈ, 65–1384–2368, Извештај Управног одбора *Прокупачке банке* поднесен XII редовној скупштини акционара одржаној 1. фебруара 1925.

⁴⁴ Новак Поповић, Душан Мишић, *Наша домаћа привреда, фактори, стање – унапређење*, Београд 1929, 52; Велимир Бајкић, „Новчарство“, *Јубиларни зборник живота и рада Срба, Хрвата и Словенаца 1918–1928*, II, Београд 1929, 550; И. М. Бецић, Д. Д. Антић, *Врањске банке у Краљевини Југославији 1918–1941*, 125.

⁴⁵ *Службене новине*, 24, 3. фебруар 1927, 8.

тренутку на два милиона динара, али је предлог измена правила у смислу да Управни одбор броји шест до девет чланова, а Надзорни одбор три до пет чланова, одбијен од ресорног министра јер је закон предвиђао конкретан број чланова управе.⁴⁶

У 1928. години управа је брижљивије надгледала потраживање кредита по меницама и била доста строжа при њиховом одобравању. Већи зајмови нису одобрени, а већ дати смањени су скоро на половину приликом њиховог регулисања током године. Опрезнији рад управе резултовао је повећањем готовине у односу на менични портфељ, али су средства на текућим рачунима увећана за више од два пута у односу на претходну годину.⁴⁷

Реаговање управе било је у складу са променама пословних прилика. Од 1925. године примећена је стагнација у привреди, посебно у пољопривреди. Пад цена пољопривредних производа значио је и мање послова за занатлије и трговце, тако да се тзв. градска привреда такође нашла у рецесији. Новчани заводи приметили су промену у тренду задуживања, па је на одобравање кредита у највећој мери утицала кредитна способност. Они клијенти који су процењени за стабилне добијали су кредите под повољнијим условима, док су остали или одбијени или су били принуђени да прихвате кредите под тежим условима.⁴⁸ Из тих разлога приметно је смањивање кредитирања по меницама код Прокупачке банке из године у годину, тако да је ова банка дочекала избијање банкарске кризе у другој половини 1931. године у бољој позицији од многих новчаних завода у Краљевини Југославији.

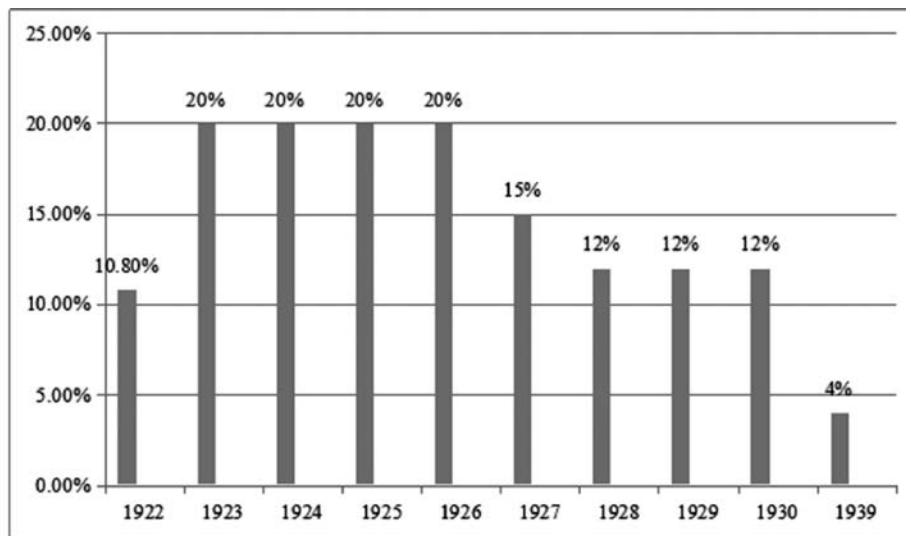
Осим тога, стање у ком се нашла привреда била је до те мере противречна да су реаговали многи привредни фактори, при чему је Трговачко-обртничка комора из Осјека дала мишљење да су: „Главне карактеристике данашњег привредног стања земље по мишљењу ове коморе: опћи застој и незапосленост у свим привредним гранама, опћа презадуженост, несташица новца и помањкање јефтиних и издашних кредита, опћа скупоћа, снижење продукције и опадање конзума. (...) Као абнормалну појаву можемо означити скупоћу новца, материјала и радне снаге“.⁴⁹ За разлику од највећег дела привредних грана, банкарство је и даље било уносно и дивиденде код највећег броја новчаних завода нису довођене у питање.

⁴⁶ АЈ, 65–1384–2368, Предлог Управног одбора Прокупачке банке од 6. марта 1927.

⁴⁷ АЈ, 65–1384–2368, Извештај Управног одбора Прокупачке банке поднесен XVI редовној скупштини акционара одржаној 10. марта 1929.

⁴⁸ И. М. Бецић, Дејан Д. Антић, *Нишки новчани заводи и банкарство 1885–1947*, 173.

⁴⁹ „Мишljenje трговачко–обртничке коморе у Осijekу“, *Bankarstvo*, 11, Загреб–Београд–Лjubljana 1926, 524; И. М. Бецић, Д. Д. Антић, *Врањске банке у Краљевини Југославији 1918–1941*, 122–123; И. М. Бецић, Дејан Д. Антић, *Нишки новчани заводи и банкарство 1885–1947*, 173.,.

Графикон 1. Дивиденда акционара *Прокупачке банке*⁵⁰

Прокупачка банка дочекала је избијање банкарске кризе септембра 1931. године на простору Краљевине Југославије као стабилна установа која је својим акционарима већ омогућила поврат уложеног капитала. Ова криза, која се у највећој мери огледала као „криза поверења“ утицала је на пословање читавог приватног банкарског сектора, али на *Прокупачку банку* није била од пресудног значаја јер њени клијенти нису превасходно били земљорадници. Банчино пословање током тридесетих година XX века није познато, али је највећи део улога на штедњу био повучен, као и код других банака, а пословање је било позитивно што из разлога принудне наплате, као и чињенице да је Банка 1939. године делила дивиденде својим акционарима.

У 1932. председник Управног одбора био је Милан В. Петковић, адвокат; потпредседник Љубомир Ј. Ђокић, трговац; а чланови: Танасије Здравковић, трговац; Обрен Јовановић, трговац; Јанаћко С. Динић, трговац, Риста Панајотовић, трговац; Милан М. Страхинић, трговац.⁵¹

На основу Закона о радњама од 5. новембра 1931. године *Прокупачка банка* добила је право да:

- прима новац на штедњу на уложне књижице или текуће рачуне;
- есконтује и реесконтује менице и друге тражбине;

⁵⁰ АЈ, 65–1384–2368, Рачуни изравнања Прокупачке банке од 1922. до 1929; *Compass, Finanzielles Jahrbuch 1926*, Zagreb 1926, 257; *Compass, Finanzielles Jahrbuch 1930*, Wien 1930, 339; *Compass, Finanzielles Jahrbuch 1931*, Wien 1931, 367; *Compass, Finanzielles Jahrbuch 1932*, Wien 1932, 365.

⁵¹ АЈ, 65–1384–2368, Пријава за рад Прокупачке банке од 30. маја 1932.

- даје зајмове на чекове, разне купоне, бонове и државне рачуне и друге хартије од вредности;

- даје зајмове на залогe и то:

а) на домаће папире од вредности;

б) на све пољопривредне производе и робу;

в) на покривене текуће рачуне; врши наплате и исплате за туђ рачун;

- учествује или посредује у закључивању зајмова за рачун државе или самоуправних тела и врши све друге банкарске и мењачке послове.⁵²

Приметно је да је током четврте деценије XX века дошло до укрупњавања капитала јер је на скупштини акционара 1944. године њих двадесет представљало 10.262 акције.⁵³

Прокупачка банка била је једна од малог броја финансијских установа које су наставиле рад и током Другог светског рата. У том периоду председник Управног одбора био је Љубомир Ј. Ђокић.⁵⁴ Чак и у 1943. години Банка је успела да оствари добитак од 4.910,10 динара који су прикључен резервном фонду. Дужници су измиривали своје обавезе, а управа је била задовољна стањем улога на штедњу.⁵⁵

Табела 1. Главне позиције Прокупачке банке (у динарима)⁵⁶

Година	Главница	Улози на штедњу	Есконт меница	Резервни фонд
1920.	134.730,05	121.613,00	77.200,00	1.859,50
1921.	134.730,05	129.740,70	252.091,00	1.859,50
1922.	261.495,00	275.299,06	250.080,00	16.395,95
1923.	569.820,00	487.849,30	1.064.920,00	23.914,20
1924.	817.500,00	898.935,55	1.813.610,00	44.315,38
1925.	1.000.000	1.687.187,40	2.914.820,00	79.601,64
1926.	1.000.000	3.168.765,00	4.116.730,00	108.123,13
1927.	1.000.000	4.965.610,00	5.501.625,00	140.343,93
1928.	1.000.000	5.179.827,00	4.375.345,00	162.431,00
1930.	1.000.000	5.458.856,00	3.807.280,00	203.571,00
1943.	1.000.000	1.408.065,10	385.876,00	373.963,99

⁵² АЈ, 65–1384–2368, Дозвола за рад Прокупачке банке А. Д. од 4. фебруара 1933.

⁵³ АЈ, 12–564–266, Списак дошавших акционара Прокупачке банке на XXX редовну скупштину акционара одржану 28. маја 1944.

⁵⁴ АЈ, 12–564–266, Записник са XXX редовне скупштине акционара Прокупачке банке одржане 28. маја 1944.

⁵⁵ АЈ, 12–564–266, Извештај Управног одбора Прокупачке банке поднесен XXX редовној скупштини акционара одржаној 28. маја 1944.

⁵⁶ АЈ, 65–1384–2368, Рачуни изравнања Прокупачке банке од 1920. до 192; *Compass, Finanzielles Jahrbuch 1926*, 257; *Compass, Finanzielles Jahrbuch 1930*, 339; *Compass, Finanzielles Jahrbuch 1931*, 367; *Compass, Finanzielles Jahrbuch 1932*, 365. АЈ, 12–564–266, фонд Министарства финансија ФНРЈ (12), Списак акционара којима је исплаћена дивиденда за 1939. годину.

Управа *Прокупачке банке* поднела је 21. септембра 1945. године молбу за ревизију дозволе за рад. Приметно је кашњење ове банчине обавезе, а до тога је дошло јер Банка од 1944. године није пословала, није имала свој локал, своје чиновнике, а за циркулар о обнови дозволе за рад није била обавештена од Удружења банака иако је оно било дужно да то понаособ учини за све њене чланице. Осим тога, канцеларије у којима је Банка пословала биле су заузете од септембра 1944. године, прво за потребе интендантуре команданта места у Прокупљу, а потом, од априла 1945. године за потребе Окружног народног одбора и Пореске управе Градског одбора у Прокупљу. Иако су чланови управе Банке тражили повратак локала да би могли да среде архиву и одговоре на тражења „данашњих власти“, захтев им није испуњен. Како су чланови управе Банке углавном били старији људи, делом болесни и умрли, нису могли бити обавештени циркуларом које је послало Удружење банака о термину обнове дозволе за рад, тако да је управа молила да их сагледају и ослободе кривице јер су њени чланови ионако желели да на евентуалној скупштини предложи ликвидацију Банке.⁵⁷

Чланови последњег Управног одбора Прокупачке банке били су: Љубомир Ј. Ђокић, трговац; Обрен Јовановић, трговац; Риста Панајовић, трговац (преминуо); Божидар Ј. Бићанин, трговац и Александар Ђокић, трговац, сви из Прокупља. Чланови Надзорног одбора: Милан Стевановић, пекар; Милорад Петковић, брашнар, Христифор Јордановић, трговац и Сократ Панајотовић, трговац, сви из Прокупља.⁵⁸

Банчина управа ослобођена је кривице за кашњење подношења молбе за ревизију дозволе за рад, али је попут осталих новчаних завода у земљи приступљено њеној ликвидацији. Предлог земаљског министарства финансија да се не изда дозвола за рад поднет је 28. јануара 1946. године. Министар финансија одредио је ликвидаторе решењем од 10. октобра 1946. године. За ликвидаторе постављени: Божидар Китић, бивши банкарски чиновник; Добривоје Рочкомановић, судија и Петар Миленковић, обућар.⁵⁹

Необјављени извори:

Архив Југославије, фонд Министарства трговине и индустрије Краљевине Југославије.

Архив Југославије, фонд Министарства финансија ФНРЈ.

⁵⁷ АЈ, 12–564–266, Допис Прокупачке банке Финансијском одељењу Окружног народног одбора – Прокупље од 26. априла 1946.

⁵⁸ АЈ, 12–564–266, Допис Прокупачке банке Финансијском одељењу Окружног народног одбора – Прокупље од 26. априла 1946.

⁵⁹ АЈ, 12–564–266, Предлог Банковно-валутног одељења Министарства финансија од 14. септембра 1946.

Објављени извори:

- Дефинитивни резултати пописа становништва од 31. јануара 1921. год*, Сарајево 1932.
- Краљевина Срба, Хрвата и Словенаца, Алманах 1921–1922, I*, Загреб 1922.
- Народна банка 1907*, Београд 1908.
- Правила Прокупачке банке*, Ниш 1923.
- Правила Прокупачке задруге за међусобно помагање и штедњу*, Ниш 1899.
- Трговачки законик и стецишни поступак Краљевине Србије*, Београд 1914.
- Compass, Finanzielles Jahrbuch 1926*, Zagreb 1926.
- Compass, Finanzielles Jahrbuch 1930*, Wien 1930.
- Compass, Finanzielles Jahrbuch 1931*, Wien 1931.
- Compass, Finanzielles Jahrbuch 1932*, Wien 1932.

Штампа

- Политика*, Београд 1923.
- Службене новине Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца*, Београд 1920–1927.
- Српске новине*, Београд 1907.

Литература:

- Банкарство*, Београд 1926.
- Бајкић, Велимир, „Новчарство“, *Јубиларни зборник живота и рада Срба, Хрвата и Словенаца 1918–1928, II*, Београд 1929.
- Бецић, Иван М, *Министарство финансија Краљевине Југославије 1918–1941*, Београд 2012.
- Бецић, Иван М, „Физичко уништавање привредне елите Врањског округа у Првом светском рату“, *Бугарска окупација југа Србије у Првом светском рату*, Лесковац 2016.
- Иван М. Бецић, Д. Д. Антић, *Врањске банке у Краљевини Југославији 1918–1941*, Врање, 2021.
- Бецић, Иван М, „Окружна банка Ниш 1907–1947“, *Баштина*, 57, Лепосавић 2022.
- Бецић, Иван М, „Топличка привредна банка – Прокупље“, *Лесковачки зборник*, LXIII, Лесковац 2023.
- Бецић, Иван М, Антић, Дејан Д, *Нишки новчани заводи и банкарство 1885–1947*, Лесковац 2023.
- Вучо, Никола, *Привредна историја Србије до Првог светског рата*, Београд 1955.

Deželić, Stanko, *Banke i bankarstvo, (djelovanje, poslovanje i razvoj banaka)*, Zagreb 1920.

Динић, Сретен, *Бугарска зверства у Врањском округу*, II, Београд 1921.
Enciklopedija Jugoslavije, 6, Zagreb 1965.

Милић, Даница, „Привредни положај Србије по завршетку ратних операција“, *Србија на крају Првог светског рата*, Београд 1990.

Народна банка 1884–1934, Београд 1934.

Поповић, Новак, Мишић, Душан, *Наша домаћа привреда, фактори, стање – унапређење*, Београд 1929.

Станојевић, Станоје, *Народна енциклопедија српско-хрватско-словеначка*, III, Загреб 1928.

Туровић, Добросав Ж, Ивановић, Небојша М, *Лесковац и лесковачки крај 1915–1918*, Лесковац 2006.

Ferguson, Nil, *Uspon novca – finansijska istorija sveta*, Beograd 2010.

Summary

Ivan M. Becić

BANK OF PROKUPLJE

A feature of banking in the Kingdom of Serbia was a large number of small local financial institutions. Otherwise, a large number of banks was dastically increased during the Customs war due to the need for capital that was needed for the import of goods. In that period Bank of Prokuplje was created as one of the discount banks. Until the WWI, Bank of Prokuplje operated stably and brought dividends to its shareholders.

Like other financial institutions, Bank of Prokuplje suffered considerable material damage during the occupation in the Great War, and the chairman of the Board od Directors, Đorđe Brzaković, was killed. Bank of Prokuplje resumed its work only in 1922 and successfully operated until the outbreak of the banking crisis in the Kingdom of Yugoslavia in 1931. The bank was stable even in the fourth decade of the 20th century, although its working capital was reduced by the withdrawal of savings deposits.

Bank of Prokuplje is one of the few in the south of Serbia that worked during the WWII and even recorded a certain profit in 1943. With the liberation of Prokuplje, the Bank was unable to operate because its premises were usurped by the new authorities for their own needs. In accordance with the ideology of the socialist social sistem, Bank of Prokuplje was not sllowed to continue its work and it was liquidated in 1946.

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

08

ЛЕСКОВАЧКИ зборник / главни и одговорни уредник
Дејан Д. Антић. - 1961, књ. 1- . - Лесковац : Народни музеј,
1961- (Ниш : Графика гaleb). - 24 cm

Годишње. - Друго издање на другом медијуму:
Лесковачки зборник (Online) = ISSN 2955-9952
ISSN 0459-1070 = Лесковачки зборник
COBISS.SR-ID 4022274